

Medlemsblad för Svensk-Lettiska Föreningen

Nr 1 (15) 1999, januari

Ordförande: John Crafoord, tel 08/759 08 19

Redaktion: Rune Bengtsson, Bäckgårdsvägen 39 I, 143 41 VÅRBY,

tel 08/740 42 53, 782 26 37, fax 782 26 41, e-post rune.bengtsson@prv.se

Postgiro 94 86 93-7

Medlemsavgift: Enskild 150 kr, organisation 500 kr.

Bäste medlem

Ännu ett år har gått till ända, ett år som i Lettland har varit tämligen händelserikt. Vi minns det spända förhållandet med Ryssland i april, då bl a jag själv blev intervjuad i Rapports morgonsändning som representant för föreningen. Sång- och dansfestivalen i juli var en höjdpunkt för de många duktiga och ambitiösa aktivister i körer och danstrupper - och för oss många i publiken. Val till parlamentet och folkomröstning i medborgarskapsfrågan gav befolkningen tillfälle att fördjupa sig ytterligare i begreppet demokrati. Firandet av republikens 80-årsdag hade en utlöpare även till oss i Stockholm, där vi i konserthuset fick lyssna till skönsång av operastjärnorna Inese Galante och Egils Silinš samt bevittna överlämnandet av Trestjärneorden till initiativtagarna till måndagsmötena på Norrmalmstorg.

En händelse med stor direkt påverkan på många människor i Lettland är den ryska ekonomiska krisen. Många i Ryssland populära livsmedel, inte minst fiskkonserver, kommer från Lettland. Under hösten har många konserverfabriker fått dra ner produktionen eller helt stänga med påföljande arbetslöshet i berörda orter. Även om Lettland på det makroekonomiska planet har klarat den ryska ekonomiska krisen hyggligt, så har den ändå drabbat enskilda familjer mycket hårt.

Under 1999 kommer det att utses en ny president i Lettland. Det politiska spel som föregår denna utnämning och som redan har satt igång ligger bortom både min och föreningens intressesfär, men en personlig reflektion vill jag gärna föra fram. Vilket lyft det vore för Lettland internationellt om man fick en kvinnlig president. Jag är fullständigt övertygad om att länder som Island och Irland har vunnit mycket i popularitet och uppmärksamhet när man haft kvinnliga presidenter som brutit av mot de strikta kostymernas grå massa.

Den med julgåvan bifogade medlemsenkäten har besvarats ganska flitigt, men fler svar är välkomna. Den som av en eller annan anledning inte fått enkäten tidigare, finner den bifogad till detta blad.. Ett resultat av enkäten blir, att fr o m nästa Medlemsblad kommer de som så önskar att få bladet i elektronisk form till sin e-postadress.

På mittuppslaget i detta blad återges den av vår ordförande, John Crafoord, utarbetade kartan öven svenska vänorter i Lettland. Kartan visar med önskvärd tydlighet det vi redan anade, nämligen att de delar av landet som mest av allt behöver hjälp och stöd är glesast företrädna.

Rune Bengtsson

Välkänd Lettlandsvän valdes till årets Falubo 1998

Vid Falu Kurirens årliga omröstning valdes **Margit Rapp** till årets Falubo. I en intervju på nyårsaftonen berättade hon bland annat:

- * Det var en ren händelse att hennes hjälparbete startade med Lettland, som hon nu kallar sitt andra hem
- * I sex år har hon och maken åkt skytteltrafik till Lettland och besökt skolor, barnhem, sjukhus och familjer i småbyar och överlämnat kläder och andra förnödenheter. 350 ton har det blivit genom åren, under 37 resor.
- * "Vi blev snart varse hur fattigt och svårt folket i Lettland hade det. Det var faktiskt värre än jag hade trott!"
- * Staden Rēzekne har blivit makarnas högkvarter.
- * "Hjälp behövs hur mycket som helst. Det finns 28 byar i området plus staden Rēzekne med sina 23.000 invånare. Vi har på dessa år bara hunnit med att besöka och hjälpa människorna i sju av byarna..."

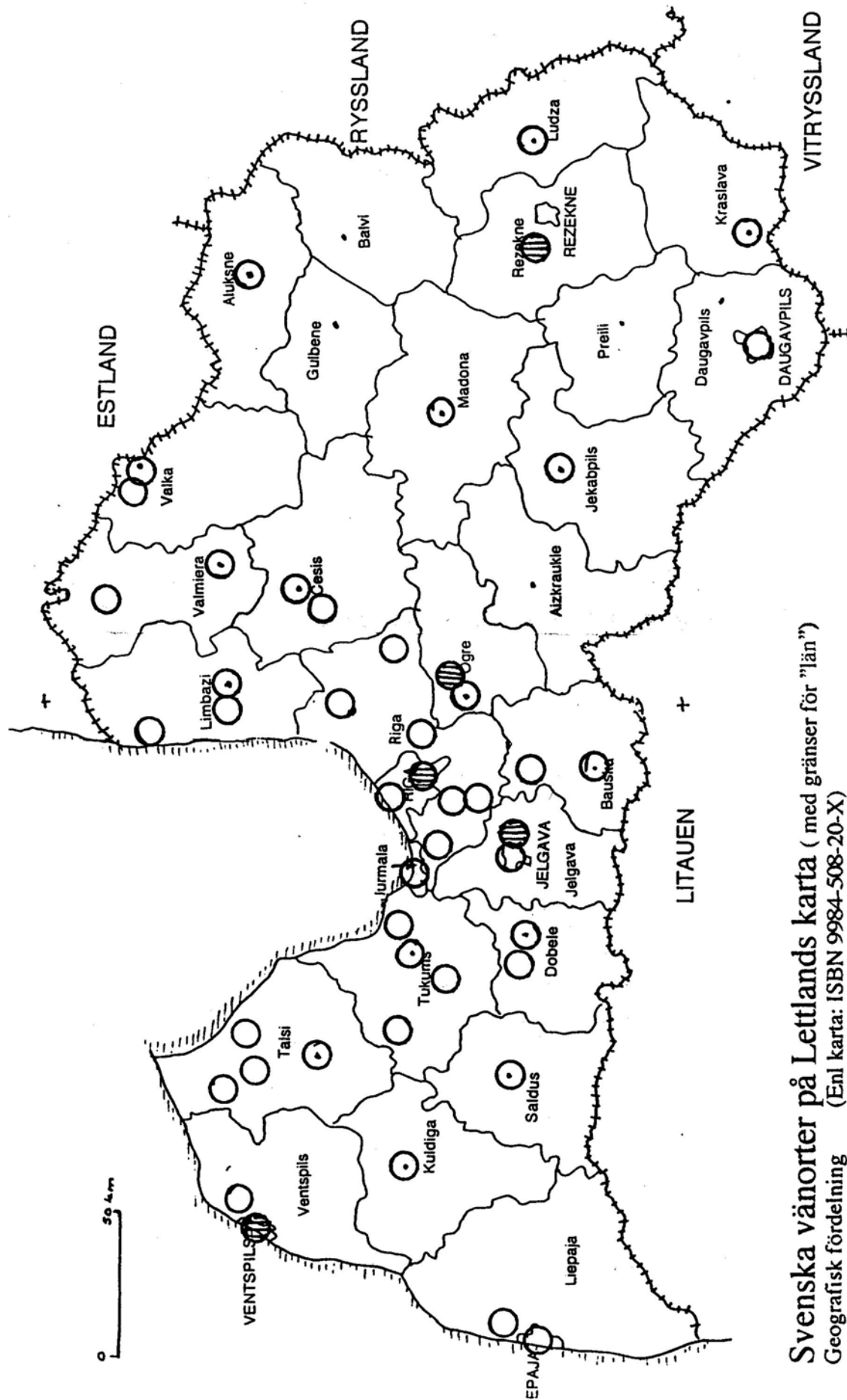
I annat sammanhang har Margit berättat att kostnaderna för transporter är det största problemet. Många av våra läsare är nog beredda att hålla med henne.

Vår förening gratulerar Margit Rapp till utmärkelsen och vi glädjer oss samtidigt för den publicitet som Lettland och biståndsbehovet där fått.

John Crafoord

"Ort" i Lettland	Vänkom SE	Samarb	Kalla	Prj 97+98	Vänkom 2 SE	Anmärkning
Aizkraukle	Saknas					Ö Semgallen
Aluksne	Sundbyb.	Ek,Fv,idr,Mil	LkSk	3+2		
Balvi	Saknas					Lettgallen
Bauska	Hedemora	Utb,Fv,Mi,Rä	LkSk	0+1		
--Jecava kom	Töreboda		Sk			
Ceci	Tyresö	Plan,Fv	SaSk	1+0	Östeg län ?	
--Drabesi kom	Kinda	Proj	Sk			
Daugavpils stad	Motala		SK	?	Lettl.2.stad	Lettgallen
Daugavpils län	Saknas					Lettgallen
Dobele	Ulricehamn	Utb,kult,id,hsj	SkLk		Ängelholm,Sk	
Gulbene	Saknas					
Jekabpils	Hultsfred		Sk ??			Lettgallen
Jelgava st	Nacka	Ku,en,med	SkLk		Katrineh	
Jelgava län	Oxelösund	Utb,ku,ek,kont	Lk,Sk??		D län ?	
Jurmala	Gävle	Nliv,pl,bost,hs	LkSk	6+1		
Kraslava	Vadstena	Dem		0+1		Lettgallen
Kuldiga	Bengtsfors	Dem,erg,fv	Sk			
Liepaja stad	Nynäshamn	Fv,mi,ungd,rh	LkSk	1+1	Indic Ass	Luftkontr Lk
Liepaja län	Saknas					
--Vergale kom	Filipstad		Sk			
Limbazu	Karlshamn	De,ku,sko,ungd	SkLk		Klippan	
-Salacgrivas k	Nyköping					
Ludza	Avesta	Projekt		1+0		Lettgallen
Madona	Laholm	Soc,fv	Lk ??			Ö Vidzeme
Ogre	Bollnäs	Nliv,fv,utb,rh	SkLk	0+1		
---staden	Änge	VA	SkLk			
Preilu	Saknas					Lettgallen
Rezekne stad	Saknas					Lettgallen
Rezekne län	Kalmar	Kalmar: ??	SkLk			Lettgallen
Riga stad	Stockholm	Utb,mi,hamn	SkLk		Norrköp (2+1)	
"		Reg utv,med,	SkLk		kom,ku,sic,utb	
Riga län	Schim län ?	Reg.planHsj	Lk			
-Salaspils kom	Finspång		Sk			
--Sigulda kom	Falköping	Utb,fv	LKSk			
--Malpils kom	Katrineholm	Projekt	Sk			
--Olaine kom	Karlskoga	Utb	LkSk	1+2	Ödeshög (Sk)	
-Saulkrasti kor	Gnesta	Ku,utb,ungd	Sk			
Saldus	Lidingö		Sk		Kalmar??,Mönsterås??	
Talsi	Söderköping	Erg,plan,IT	SkSk	2+1		
--Dundaga kom	Lekeberg		Sk			
--Roja	Valdemarsv	De,arb,fv,ku	Sk			
-Valdem.pi k	Kumla	Soc,utb,rädd	Lk II			
Tukums	Gotland	Soc,utb,fv	SkLk	1+2	Tidaholm(Sk)	
--Jaunpils kom	Gripsholm	Turism	JC			
--Kandava kom	Strängnäs	Utb,ungd	SkLk	1+0		
--Slampe kom	Lotorp	Skolutbyte	Lk		NUTEK,erg,ekol	
Valka	Ekerö	Kart.fv,	Sk		Haparanda 1+2	
Valmiera	Solna		Sk	1+0		
--Ruijena kom	Norrtälje	Arb,fv,utb	Sk	0+1		
Ventspils stad	Västervik	Erg,skol	Sk			
Ventspils län	Degerfors	De,ld,fv,rädd	Sk			
--Targale kom	Gnosjö	Erg,pl,Bst,fv	SkSk	1+2		

Sk= Sv. kommunförb; Lk= Lettlands d:o ; S:a prj 5,6 Mk Aktuell: 1998-12-30

Svenska vännorter på Lettlands karta (med gränser för "län")
 Geografisk fördelning (Enl karta: ISBN 9984-508-20-X)

- Liepāja = namn på "län" ("rajons")
- LIEPAJA = namn på stad utom länsindelningen
- = vännortskontakt mellan orter eller kommuner
- = vännortskontakt med lettiskt län

Ur bokhyllan

Både som medlem och styrelseledamot i Svensk-lettiska föreningen och som svensk med ett stort intresse för Lettland funderar jag ofta på vad vi egentligen vet om varandra i våra respektive länder. Ett sätt att ta reda på det kan vara att studera vad som finns utgivet i bokform från eller om det andra landet och hur omfattande den bokutgivningen är. Både skönlitteratur och fackböcker är intressanta att studera.

Som en första introduktion i detta ämne har jag gått igenom vilka böcker i de ovan angivna kategorierna som finns i min egen bokhylla, således ett subjektivt urval men åtminstone något att börja med.

En brygga mellan personer med svenska och lettiska som modersmål utgöres av ordböcker, grammatikor och språkkurser. Med ordböcker är vi numera ganska välförsedda. Vi har Mirdza Krastiņa "Svensk-Lettisk Ordbok", Stockholm 1991, Mirdza Krastiņa "LETTISK-SVENSK ORDBOK", Stockholm och Riga 1996, Solveiga Elsberga och Rute Lediņa "SVENSK-LETTISK ordbok", Riga 1995 samt Ilze Kačevska, Ineta Balode och Maija Grīnberga "lettisk-svensk svensk-lettisk ordbok", Riga 1996 (andra tryckningen 1998). Den senare innehåller även kortfattade svenska och lettiska grammatiköversikter. En liten svensk parlör kom ut i Riga 1993 med Valentine Lasmane och Hillevi Sällebrant som författare. För den svensk som vill studera det lettiska språket finns "Lärobok i lettiska" av Valentine Lasmane med tillhörande "Översikt över lettisk grammatik". "Kortfattad lettisk uttalslära" av Lars Dahlerus finns även att tillgå. För den lettiskspråkige som vill lära sig svenska finns ett utbildningspaket med namnet "Talar du svenska?" innefattande bok, ljudkassett och videoband. En svensk grammatik "Zviedru valodas gramatika" av Hillevi Sällebrant kom 1995.

Den svensk som vill veta något om Lettland har bland senare års utgivning bl a följande att välja bland:

Faktaböcker:

Pär Lindström: "att resa i Lettland. Historia, sevärdheter och resetips", Norstedts 1995.

Andres Küng: "Riga En personlig vägvisare", Sellin 1992.

Agnis Balodis: "Lettland och det lettiska folkets historia", Lettiska nationella fonden 1990.

Ulf Pauli: "Hetsigt gnägga svenskarnas hästar. Sveriges baltiska provinser 1561-1710", Ordfront 1995.

Margus Laidre: "Segern vid Narva. Början till en stormakts fall", Natur och kultur 1996.

Skönlitteratur:

"Nära röster över vatten. Lettisk litteraturantologi sammanställd av Juris Kronbergs", En bok för alla 1997.

Imants Ziedonis "Utan svanar, utan snö", Fripress 1981

Vizma Belševica: "Bille", Natur och Kultur 1997.

-: "Tidens öga", Fripress 1987.

-: "Kärlek helt enkelt", Natur och Kultur 1992

-: "Havet brinner", Natur och Kultur 1995

Letter som vill veta något om Sverige kan läsa Olgerts Pumpa "Kaimīnzeme Zviedrija" (Grannland Sverige) från 1993 eller Jörgen Weibull "Zviedrijas vēsture" (Sveriges historia) från 1997.

Väldigt många svenska författare finns översatta till lettiska och den följande uppräknigen är bara en exempelsamling för att visa bredden.

Karl Mikael Bellman: En samling med ett urval av Fredmans epistlar och sånger i bok och på skiva kom 1997 i översättning av Knuts Skujenieks.

August Strindberg: Speciellt Strindbergs dramatik finns i två volymer som kommit de senaste åren i översättning av Solveiga Elsberga.

Selma Lagerlöf är rikt representerad i lettiska översättningar. "Mårbacka" och "Löwensköldska ringen" är titlar som kommit ut under 1990-talet.

Bland deckare kan jag nämna Sjövall-Wahlöö "Nelietis no Sefles" (Den vedervärdige mannen från Säffle) som kom 1981 i översättning av Ilze Kačevska och samlingsvolymen "Zviedru detektivromāni" med bidrag av Maira Lang, Nils Hövenmark och Jan Mårtensson från 1989.

Pär Lagerkvists "Dvärgen" (Punduris) kom 1972 och P O Sundmans "Ingenjör Andréas luftfärd" (Inženiera Andrē uzbraukšana gaisā) 1983, båda i översättning av Solveiga Elsberga.

Barnbokslitteraturen är rikt företrädd, givetvis med Astrid Lindgren i spetsen. Karlsson på taket, Nils Karlsson pyssling, Mio min Mio och mycket annat finns tillgängligt i bokhandlarna. Liksom även Gösta Knutssons "Pelle Svanslös" som vi kunde läsa om i förra numret av Medlemsbladet.

Kanske har du som läser detta ytterligare lästips som gör att svenskar och letter kan komma varandra närmare. Delge oss gärna dessa kunskaper.

Rune Bengtsson

Smått och gott från Norrtälje

Vår styrelseledamot Astrid Sköldebring delger oss lite av sina engagemang med Lettlandsanknytning under hösten.

"Oavsett hur mycket humanitär hjälp som kommer från Sverige till kommunerna i Lettland, får vi höra då och då att den ändå inte når ut till de riktigt behövande alla gånger. Det kan vara fullt på ett lager, och ändå vel inte småorterna runtomkring att det finns material att hämta. Som vi alla vet, det är de driftiga, osjälviska människorna i mottagarorterna som med stor möda och besvär ser till att hjälp kommer dit den bäst behövs. Bland dessa kan räknas barnläkaren Marika Grusle i Rujiena. Tack vare en enkel förmedling från Svensk-lettiska föreningens sida och Marikas personliga insats har vi nu fått veta att 150 par små barnfötter håller sig varma i Rujiena och att ett stort antal fattiga familjer har fått många välbehövliga saker för att klara den kalla vintern."

"Nordiska museet var i år värd för konferensen "Baltic Meetings", som samlade ett stort antal museipedagoger från de baltiska länderna, Finland, Ryssland, Polen, Tyskland och Sverige. Under tre dagar i november kunde pedagogerna berätta för varann hur man arbetar på sitt museum eller institution med att levandegöra det egna landets kulturarv för barn och ungdomar. Undertecknad deltog som representant för Roslagsmuseet i Norrtälje och gladdes särskilt att höra hur museipedagogiken går framåt i länderna på andra sidan Östersjön och speciellt i Lettland. Intressanta och mycket uppskattade föredrag hölls av Mara Muizniece från Konstskolan i Riga, Guna Ruksane från Cesis museum och Astrida Rogule från Lettiska museiföreningen."
